

დანართი:

მოსწავლის სასკოლო პროცესს მიღმა დარჩენას შესაძლებელია განსხვავებული მიზეზები ედოს საფუძვლად:

ა) 5 წლიანი ბავშვები, მათი გონებრივი და ასაკობრივი შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, რიგ შემთხვევებში ვერ ერთვებიან სასწავლო პროცესში, რაც მშობლებს იძულებულს ხდის დატოვონ ბავშვები სასკოლო პროცესს მიღმა. აღნიშნულთან დაკავშირებით საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ მომზადდა „სასკოლო მზაობის პროგრამა“, რომლის მიზანია გაუადვილოს ბავშვს ბაღიდან სკოლაში ტრანზიციის პერიოდი, განუვითაროს მას მოტორული, სოციალური, ემოციური და შემეცნებითი უნარები, კომუნიკაცია და მეტყველება, სწავლისთვის საჭირო ნებელობა. ბავშვის სათანადო განვითარება სასკოლო მზაობის კუთხით, ბევრად უფრო წარმატებულს ხდის ბავშვს განათლების შემდეგ ეტაპებზე (სკოლა, უმაღლესი სასწავლებელი და სხვა);

ბ) ოჯახის მიერ ქვეყნის ხანგრძლივად დატოვება - საზღვარგარეთ საცხოვრებლად გადასვლა (თუმცა საქართველოში დაბრუნების შეთხვევაში მოსწავლეს ეძლევა საშუალება შეუფერხებლად გააგრძელოს სწავლა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში - ხდება მის მიერ საზღვარგარეთ მიღებული განათლების აღიარება, განსხვავებულ საგნებს კი მოსწავლე გადის ინდივიდუალური სასწავლო გეგმის შესაბამისად;)

გ) არსებობდა რისკი იმისა, რომ სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში მოხვედრილი არასრულწლოვანი პატიმარი შეიძლება აღმოჩენილიყო საგანმანათლებლო პროცესს მიღმა. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად უზრუნველყოფს „ბრალდებული და მსჯავრდებული პირებისათვის განათლების მიღების ხელმისაწვდომობის“ პროგრამას, რომლის ფარგლებშიც სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში მყოფი არასრულწლოვანი ბრალდებული/მსჯავრდებული პირებისათვის ხელმისაწვდომია ზოგადი განათლების მიღების შესაძლებლობის უზრუნველყოფა;

დ) სკოლის მიტოვების მიზეზად რიგ შემთხვევებში სახელდება ნაადრევი ქორწინება.

ნაადრევი ქორწინებაში მყოფ მოსწავლეს აქვთ საშუალება შეუფერხებლად გააგრძელოს სწავლა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში, ან განათლება მიიღონ ალტერნატიული გზით - ექსტერნატის ფორმით.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო მოსწავლეთა და მშობელთა ცნობიერების ამაღლების მიზნით ახორციელებს სხვადასხვა ტიპის აქტივობებს. შემუშავდა "მშობელთა განათლებისა და ჩართულობის პროგრამა, რომლის ფარგლებში ადრეული ქორწინების პრევენციის მიზნით დაგეგმილია ღონისძიებები მშობელთა ცნობიერების ასამაღლებლად. ასევე, „წარმატებულ მოსწავლეთა წახალისების“ პროგრამის „სასკოლო კონკურსების“ ქვეპროგრამის ფარგლებში, ჩაატარა ვიდეორგოლების კონკურსი „ევროპა ჩემს ობიექტივში“, რომლის მიზანია მოზარდებმა გაიაზრონ ევროპული ღირებულებების არსი და მისი მნიშვნელობა ქართულ თანამედროვე სივრცეში; გამოხატონ საკუთარი ხედვა და დამოკიდებულება ევროპული ფასეულობებისადმი, მაგალითად, ბავშვთა უფლებების დაცვა (მათ შორის სკოლის მიღმა დარჩენილი ბავშვების, ნაადრევი ქორწინების გამო უფლებაშელახული

ბავშვების, განათლების უფლების არქონისა და სკოლის იძულებით მიტოვების პრობლემები და სხვა), გენდერული თანასწორობა, ტოლერანტობა, დისკრიმინაცია და სხვა.

ე) საბაზო საფეხურის დასრულების შემდეგ მოსწავლეთა ნაწილი იღებს გადაწყვეტილებას ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში სწავლის შეწყვეტის თაობაზე. მათ განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო სთავაზობს შესაძლებლობას მიიღონ პროფესიული განათლება.

გაცნობებთ, რომ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო აქტიურად მუშაობს სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი იდენტიფიცირებული ბავშვების ფორმალურ განათლებაში ინტეგრაციაზე, როგორც ცალკეული პრობლემური შემთხვევების მოგვარების მიმართულებით, ასევე ქვეყანაში სკოლის მიღმა დარჩენის მაღალი რისკის მქონე ბავშვთა ჯგუფების მიმართ საგანმანათლებლო პოლიტიკის შესამუშავებლად. პირველ რიგში, ძალიან მნიშვნელოვანია და უნდა აღინიშნოს, რომ დღევანდელი კანონმდებლობით შესაძლებელია საგანმანათლებლო ისტორიის არ მქონე ბავშვის ჩარიცხვა სკოლაში თავის ასაკობრივ ჯგუფში, მიუხედავად მისი აკადემიური მზაობისა. კონკრეტული შემთხვევების იდენტიფიცირებისას პროცესში ერთვება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მულტიდისციპლინური გუნდი, რომელიც აფასებს სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვის საგანმანათლებლო საჭიროებებს, საჭიროების შემთხვევაში სპეცმასწავლებელი იწყებს მუშაობას ბავშვთან და ასევე მისთვის დგება ინდივიდუალური სასწავლო გეგმა, რაც ხელს უწყობს ბავშვის ინტეგრირებას სასკოლო ცხოვრებაში. აღნიშნული სქემით მხოლოდ სოციალური მომსახურების სააგენტოს ე. წ. „ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე ბავშვებისთვის“ არსებული სერვისების ბენეფიციარებიდან სკოლაში უკვე ინტეგრირებულია/რეინტეგრირებულია 28 ბავშვი.

სკოლიდან სამინისტროს საინფორმაციო ბაზაში არსებული მოსწავლის ამორიცხვა/მოსწავლის სტატუსის შეჩერებისას, არასაპატიო 90 სასწავლო დღის გაცდენის ან სკოლის შინაგანაწესის სისტემატური დარღვევის შემთხვევაში, ამ საკითხზე პასუხისმგებელი პირის მიერ ხდება სოციალური მომსახურების სააგენტოს ინფორმირება შემთხვევის შესახებ (მათ შორის ნაადრევი ქორწინების შემთხვევისას) და სოციალური მუშაკის ჩართვა მოზარდის იმ პრობლემების რეგულირებაში, რომელიც შესაძლოა განაპირობებს მისი ფორმალური განათლების მიღმა დარჩენას, სასწავლო პროცესიდან ადრეულ განთესვას. იწყება ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის - რეფერირების პროცედურა.

რაც შეეხება სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვების მიმართ პოლიტიკის დაგეგმვასა და განხორციელებას, ამ მიმართულებით 2013 წლიდან საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსა და გაეროს ბავშვთა ფონდის (UNICEF) ერთობლივი ინიციატივით დაიწყო პროგრამის „განათლების მიღების მეორე შესაძლებლობა სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვებისთვის საქართველოში“ განხორციელება. პროგრამის მიზანია სხვადასხვა მიზეზით საგანმანათლებლო სივრცის მიღმა აღმოჩენილ ბავშვთა განათლების უფლების უზრუნველყოფა, სისტემური მიდგომებით ყველა ბავშვის ფორმალური განათლების სისტემაში ჩართვისა და მათი შესაძლებლობების მაქსიმალური განვითარების ხელშეწყობა.

ამავე პერიოდში ბავშვთა უფლებების დაცვის მიმართულებით მომუშავე ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, განისაზღვრა რისკის მქონე ბავშვთა ჯგუფები, კერძოდ გამოიკვეთა ბავშვთა ის მოწყვლადი ჯგუფები, რომელთაგან ყველაზე ხშირად რჩება მოზარდი ფორმალური განათლების მიღმა. ბავშვთა ჯგუფები, რომლებიც სკოლის მიღმა დარჩენის მაღალი რისკით ხასიათდება: ე.წ. ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე ბავშვები; ინსტიტუციების, მცირე საოჯახო ტიპის სახლებისა და დღის ცენტრების ბენეფიციარები; სახელმწიფო ზრუნვიდან ბიოლოგიურ ოჯახში რეინტეგრირებული ბავშვები; მინდობით აღზრდაში განთავსებული ბავშვები; ბავშვები სოციალურად დაუცველი ოჯახებიდან; ბავშვები, რომლებიც სეზონური სამუშაოებში მონაწილეობის გამო, ან ოჯახური საქმიანობის თავისებურებებიდან გამომდინარე ხანგძლივად არ ესწრებიან სწავლის პროცესს ან არ ირიცხებიან სკოლაში; მოქალაქეობის არ მქონე პირის სტატუსის მქონე ბავშვები; პირადი ნომრის არ მქონე ბავშვები; ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ბავშვები (ბომბები, აზერბაიჯანელები,...); არასრულწლოვანი პრობაციონერები; ბავშვები საპატრიარქოს ბავშვთა სახლებიდან; მდეწილი ბავშვები; ბავშვები, რომლებიც ანებებენ სწავლას თავს ადრეულ ასაკში დაოჯახების გამო (ძირითადად გოგონები); ბავშვები, რომლებიც რეგისტრირებულნი არიან ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში, მაგრამ არიან სკოლის მიტოვების რისკის ქვეშ.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთვის პრიორიტეტია განათლების თანასწორობისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მისი ხარისხის გაძლიერებით, ასევე სახელმწიფო სოციალური, ეკონომიკური და საგანმანათლებლო პოლიტიკისთვის მნიშვნელოვანია, რომ სასკოლო ასაკის ყველა ბავშვი, მიუხედავად მისი სოციალური თუ ეკონომიკური სტატუსისა, ჩართული იყოს ხარისხიან ფორმალურ საგანმანათლებლო სისტემაში და გადადგმულია უკვე მრავალი ნაბიჯი განათლებიდან ადრეული განთესვის შესამცირებლად, სამწუხაროდ დღეისთვის ქვეყანაში არ არსებობს სკოლის მიღმა დარჩენილი იმ ბავშვების მონიტორინგის სისტემა, რომელნიც არასდროს ჩარიცხულან სკოლაში, არ აქვთ საგანმანათლებლო ისტორია და მათზე მონაცემები არ არსებობს სამინისტროს საინფორმაციო ბაზაში. ეს საკითხი ცდება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს კომპეტენციებს.

იმის გამო, რომ ერთიანი სტატისტიკური მონაცემების თავმოყრა და გაზიარება არ ხდება განათლების სისტემისთვის, რთულია ინფორმაციის მოძიება სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვების რაოდენობის, ასაკობრივი ჯგუფების, სოციალური მდგომარეობისა და სხვა სოციალურ-დემოგრაფიული საკითხების თაობაზე. აქედან გამომდინარე, თითქმის შეუძლებელია სასწავლო პროცესის, ფორმალური განათლების მიღმა დარჩენილი ბავშვების იდენტიფიცირება და კლასიფიცირება საგანმანათლებლო საჭიროებების მიხედვით მათთვის საგანმანათლებლო სერვისების შემუშავებისა და მიწოდების მიზნით.

პროგრამის ფარგლებში 2014 წლის მუშაობამ გამოავლინა მიზნობრივი ჯგუფების საგანმანათლებლო საჭიროებები, მათთვის ფორმალური განათლების ხელმისაწვდომობის, მზაობის და ხარისხის უზრუნველსაყოფად. სკოლის დღევანდელი შესაძლებლობების, ასევე მოწყვლადი ჯგუფის ბავშვთათვის დამახასიათებელი პრობლემების სპეციფიკურობის გათვალისწინებით, არსებობს ბარიერები მათი ფორმალურ განათლებაში ინტეგრაციისთვის. განსაკუთრებით ისეთი ჯგუფებისთვის, როგორც ბოშა და ე.წ. ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე ბავშვები არიან (ამ უკანასკნელთა დიდი ნაწილი მიგრანტია მეზობელი სახელმწიფოებიდან). მათთვის აუცილებელია სპეციალური საგანმანათლებლო სერვისების შემუშავება. ეს გულისხმობს სამიზნე ჯგუფებისთვის საგანმანათლებლო საჭიროებების შესაბამისი რეკომენდებული სერვისების მომზადებას, რომელიც დაეხმარება მათ და მისცემს მეორე შანსს ჩაერთონ განათლების პროცესში და დაასრულონ ის. პირველ რიგში, საჭიროა მოზარდებს ჩამოუყალიბდეთ სწავლის მოტივაცია. ამისთვის აუცილებელია მუშაობის წარმართვა არა მხოლოდ აკადემიური უნარების განვითარების მიმართულებით, არამედ სოციალური ადაპტაციის მიმართულებით, კულტურული, სახელოვნებო, ეკოლოგიური თუ სპორტული პროგრამების შექმნა, ამ ჯგუფის ბავშვთა ყოველგვარი ინტერესების განვითარებისა და დაკმაყოფილებისთვის, მათი კულტურისა და ტრადიციების გათვალისწინებით.

2015 წლიდან პროგრამის „განათლების მიღების მეორე შესაძლებლობა სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვებისთვის საქართველოში“ მუშაობა მიმართულია შემდეგ საკითხებზე:

- ✓ სკოლის მიღმა დარჩენილი ბავშვების იდენტიფიცირების მიზნით სახელმწიფოში უკვე არსებული საინფორმაციო ბაზებიდან საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთვის ინფორმაციაზე წვდომის საკითხის რეგულირება;
- ✓ სასწავლო პროცესის მიღმა დარჩენილი ბავშვების მონიტორინგის ჩარჩოს შექმნისთვის, საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციებით დასახული სამოქმედო გეგმის განხილვისა და მისი განხორციელებისთვის შესაბამისი ორგანიზაციების მუშაობის კოორდინირება.
- ✓ საჯარო სკოლის პედაგოგთა მომზადება ადრეული განთესვის რისკის მქონე მოსწავლეთა იდენტიფიკაციისთვის, ასევე მათი გარანტირებული ინტეგრაციისთვის სასწავლო პროცესში; მოსწავლეთა მშობლების ცნობიერების ამაღლება ამ მიმართულებით.
- ✓ სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს ე.წ. „ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე ბავშვებისთვის“ არსებულ სერვისებში ბენეფიციართა განათლების კომპონენტით უზრუნველყოფისთვის საგანმანათლებლო სერვისის შემუშავება და განათლების კომპონენტით უზრუნველყოფის ტრანზიტული პროგრამის პილოტირების დაგეგმვა და განხორციელება.